

מנהיגות של פשרה

מטרות:

1. הכרות עם הכרעות של אשכול המשפיעות על החברה הישראלית עד היום והתמודדות עם סוגיות אלה בחברה היום.
2. דיון בפשרה כמאפיין אפשרי של מנהיגות וכערך לחיים.
3. הכרות עם סוגים שונים של פשרה.

השיעור יעסוק בשלוש הכרעות שונות של אשכול שמצביעות על תפישת שונות של פשרה. מתוך שלוש אפיוזדות אלה, יעלה דיון ברעיון הפשרה והקשר שלו למנהיגות וכן בסוגיות מרכזיות בחברה הישראלית.

הסוגיות:

1. המאבק לצמצום העליה – עליה סלקטיבית בראשית שנות החמישים.
2. ביטול הממשל הצבאי על הערבים אזרחי ישראל בשנת 1966.
3. הקמת ממשלת האחדות הלאומית בתקופת ההמתנה שקדמה למלחמת ששת הימים.

פתיחה: אסוציאציות למונח פשרה.

המורה תכתוב על הלוח את המושג 'פשרה', או תציג את כרטיסיית הפשרה המצורפת.
דיון:

- מה המשמעות של פשרה?
- מה הקשר בינה ובין ויתור?
- מה הקשר בינה ובין הצלחה?
- מתי התפשרתם לאחרונה?
- איך הרגשתם אחרי פשרה בה לקחתם חלק?

המורה תמשיך ותכתוב על הלוח:

"אני מתפשר ומתפשר עד אשר אני משיג את מה שאני רוצה."

איך אפשר להבין את המשפט הזה?

איך ניתן להתפשר עד שמגיעים למה שרוצים?

המורה תסביר כי משפט זה אמר אשכול והוא נחשב אפייני להנהגתו.

המורה תקרא את ההסבר של אשכול למשפט זה: "לעולם אינני מתפשר מתוך ויתור על המטרה המקורית, אלא כשלב מעבר וכצעד טקטי להשגתה. אם אני חייב לבנות עשר קומות ולא נותנים, לא אלחם על כל העשר בתקיפות ואשיג אפס בניה. אתפשר ואבנה בינתיים ארבע, אחר כך אוסיף עליה שלוש ועוד שלוש – אני יודע שבסופו של דבר אגיע לכל העשר."

הכיתה תתחלק לקבוצות. כל קבוצה תכיר מקרה אחד בו השתמש אשכול בנשק הפשרה.

חלק א' – עבודה בקבוצות: מקרי מבחן.

כל קבוצה:

- תקבל דף ובו תיאור מקרה.
- תדון באפשרויות שונות לפתרון הבעיה.
- לאחר הדיון:
 - תקבל מהמורה את המשך המקרה – הפתרון של אשכול.
 - תכתוב יתרונות וחסרונות לפתרון של אשכול ותשער מדוע בחר בפתרון זה.

דיון במליאה:

- מה מאפיין את הפתרונות שאשכול בחר?
- לאיזה הישגים הגיע בזכות הפתרונות שלו?
- מה הפסיד?
- עד כמה ניתן לזהות את נטייתו של אשכול לפשרה בהחלטות אלה?
- מה היתרונות של הפשרות שהושגו?
- כיצד השפיע החלטותיו אלה על החברה הישראלית על פי הידוע לכם?

חלק שני: סוגיות עכשוויות

המורה

- תחזור לשאלה – כיצד השפיעו החלטותיו של אשכול על החברה הישראלית היום.
- תציג שני מקרים עכשוויים הקשורים לסוגיות בהן דנו בחלק הקודם.
- בכל סוגיה תבקש המורה משני תלמידים להציג שתי עמדות מנוגדות – בעד ונגד.
- בשלב מסוים תשלוף המורה את כרטיסיית ה'פשרה' ותבקש מהכיתה להציע פשרה בנושא.

סוגיות:

כהמשך לשאלת העלייה הסלקטיבית ניתן לעלות שתי סוגיות: סוגיה הקשורה לשאלה העדתית בישראל או שאלה הקשורה להגבלת העלייה היום. שאלת הפער העדתי נובעת מכך שההגבלה הייתה בעיקר ממדינות צפון אפריקה.

1. קבוצת פעילים מזרחים טוענת כי מזרחים מופלים לרעה במשרות ניהול וכי יש לחייב אפליה מתקנת בעניין זה.

2. עליית הפלאשמורה, בני העדה האתיופית שהתנצרו אבל חזרו ליהדות, מוגבלת ל-1,000 עולים בחודש למרות הסכנות והקושי שלהם באתיופיה. מוסדות המדינה טוענים כי העלייה שלהם קשה ודורשת משאבים רבים ולכן מוגבלת במספר.

[בסוף הדיון כדאי לציין כי לבסוף נערך מבצע להעלאת בני הפלאשמורה שנותרו באתיופיה. אם כי הוא נעצר כיום, למרות שבאתיופיה יש עוד מבני העדה]

כהמשך לשאלת הממשל הצבאי ניתן להעלות שאלות שקשורות למעמדם של הערבים אזרחי מדינת ישראל:

- מדינת ישראל מפנה התיישבות בדואית בניגוד לרצון התושבים בטענה כי היו שנים ארוכות בהן לא חיו על קרקעות אלה ולכן האדמות אינן שייכות להם. הבדואים טוענים כי חיו על האדמות שנים ארוכות ורק בגלל הממשל הצבאי, תקופה בה נאלצו להתרכז באיזור קטן יחסית בנגב, היו שנים בהן לא חיו בהתיישבות זו.

דיון:

- מה היתרון של פשרה בקידום תהליכים?
- מה מפסידים בפשרה?
- מדוע פשרה נחשבת "לא מנהיגותית"?
- המורה תבקש מתלמידים לחזור ולהיזכר במקרים בהם התפשרו ואותם הזכירו בראשית השיעור.
 - מה הרוויחו מהפרשה?
 - מה היו היתרונות שלה?
- המשתתפים יחשבו על מקרה שקרה בזמן האחרון בו רעיון הפשרה יכול היה לקדם אותם. כמה משמשתתפים יעלו את המקרה והכיתה תדון בפשרות אפשריות.
 - מה אפשרה הפשרה?
 - מה היתרונות שלה?
 - מתי נכון להתפשר? מה מרוויחים מהפשרה?